

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК ІІ. Ч. 151. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 5-го серпня 1943. No. 151. Jersey City, N. J., Thursday, August 5, 1943. VOL. II

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ АМЕРИКИ. ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0337. — Тел. У. Н. Сокоу: ВЕрген 4-1016 4-007. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЛУИС ПРОСИТЬ ПІДВИШКИ ПЛАТНІ МАЙНЕРАМ

ВАШИНГТОН. — Предсідник майнерської Юні Злучених Майнерів Америки Джан Л. Луїс закинув даваю методу визнання влади, а став лагідно домогатися признання для його умови з власниками копалень в Ілінойс. Ця умова обіймає признання платні майнерам за їх дорогу від входу в майну аж до місця праці й назад. Підвишка передбачена на \$1.25 денно. Угода не буде важна, коли не буде по-тверджена Краєвою Военною Робітничою Радою. Перед цією радою Луїс заявив, що Америка це єдиний край, де майнери не дістають платні за страшний час на дорогу від вступу до майни аж до місця праці під землею. Він домогається теж по \$1.50 за восьму годину праці кожного дня.

БАТЬКИ МОЖУТЬ ВИМИНУТИ БРАНКИ, КОЛИ ПІДУТЬ ДО ВОЄННИХ ФАБРИК.

ВАШИНГТОН. — Тут панує загальне переконання, що найновіший розпорядок Комісії для Военної Мужви в справі покликання батьків до чинної служби має іншу ціль на оді, ніж це здається на перший погляд. Просто з Білого Дому йде вказівка, щоб батьки як можна найшвидше зголошувалися до праці у фабриках военних та критичних матеріялів, а тоді вони не підуть до військової служби. Навіть приготівана вже ліста таких конечних матеріялів, щоб батьки знали, до якої праці їм зголошуватися.

МИР У ГАРЛЕМІ, МІСТО МАЄ ЗАПЛАТИТИ ЗА ШКОДИ.

НЮ ЙОРК. — Вибух заворушень в нігерській дільниці Гарлем, що наробив тільки шкоди й нагнав страху відповідальним чинникам, покінчився. Влада достарчила доволі мяса, молока й інших харчових артикулів, зламала хвилеві драстичні зарядження щодо обмеження виходу з домів ввечерами, відклікала стейтову гвардію, зменшила число поліції, дала на дозвіл відкрити пиварень і між невдоволеними ніграми настав мир. Однак бизнесмени з Гарлема, що їх крамниці розграблено, зажадали від поліційної стації з цієї дільниці відшкодування за знищення їх підприємств. Покищо зголошено шкоди на 100,000 доларів. На підставі стейтового закону управа міста відповідає за шкоди, що повстали внаслідок заворушень.

МАБУТЬ НЕ БУДЕ ДОПОВНЯЮЧОГО ВИБОРУ ЗАСТУПНИКА ГОВЕРНОРА НЮ ЙОРКУ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Генеральний Прокуратор Натеніел Голдстін видав свою правничу опінію, що на підставі конституції стейту Ню Йорк не треба вибирати лютенанта-гвернора, коли попередник помер в часі свого уряду. Цю опінію викликала спірка, чи вибирати нового заступника гвернора після недавньої смерті лютенанта-гвернора Томеса Воле-са, чи на його місце має прийти предсідник стейтового сенату. Ним є тепер сенатор Джов Р. Генлі з Республіканської Партії. Проти цього рішення мабуть внісуть спротив до суду Демократичні члени стейтової легіслативи.

СХОПЛЕНО ДВОДЕННУ ДИТИНУ ЗО ШПИТАЛЮ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Небувало досі в кримінальній історії Америки подію подало до відома Федеральне Бюро Інвестиції. Із тутешнього загально-го шпиталю якийсь злодій украв немовля, народжене щойно перед двома днями. Злодій підкрився до отвореного вікна в відділі для поліжниць сходями для огневих випадків. Він використав хвилину коли доглядочок не було хвилево в кімнаті, й шез із дитиною. Імя дитини Джудит Гурні. Батько є робітником, отже поліція не припускає думки, що дитину викрадено для окупі.

ВТРАТИВ ПОЛОВИНУ ШКИРИ В ОГНІ, ПРИХОДИТЬ ДО ЗДОРОВ'Я.

БОСТОН. — По вісьмох місяцях терпеливого лежання в шпиталі й по повільнім латанню його шкіри маленькими пластинками, витинаними із неушкодженної часті тіла, приходить до здоров'я 22-літній Кліфорд А. Джансон. Він попарився у звисний пожарі гостинниці Коконат Гров. Половина шкіри тоді з нього злізла, не було надії на втримання життя. Джансон належить до прибережної сторожі (Ковст Гард), походить з Мезури.

СКУПОВУЮТЬ УЖИВАНЕ ВБРАННЯ ДЛЯ ЖЕРТВ ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Досі видано \$1,000,000 на закупно уживаного вбрання для висилки до звільнених слід окупації країв Осі. Скуповування переводить Бюро Чужоземної Допомоги й Реабілітації й приготівляє його висилку на жовтень. Дальші закуна будуть відбуватися поступенно, по скільки можна буде знайти тільки вживаного одягу. На ці цілі призначено \$4,000,000.

Суперечні напрямки закордонної політики шкодять престижови Америки

ВАШИНГТОН. — Крім звисних конфліктів у верхівці є ще багато закриваних непорозумінь між високими урядовцями в департаменті стейту в справі напрямків у закордонній політиці Злучених Держав. Чужоземні дипломати здивовані нерозумінням, коли зажадають погляду на політику в справі однієї країни або другої і не можуть довідатися правди. Один високій урядовець департаменту стейту видає одну заву, а другий видає іншу, суперечну попередній. А нерозуміння висловлюються піро секретарі закордонних відносин словами, що їх не можна друкувати. Такий хаос вказує, що департамент стейту не доріє зо своїм персоналом до вимог теперішніх часів і на цьому тратит. Америка якраз в історичнім моменті. Загально звисним є суперництво між секретарем стейту Голом і підсекретарем Велесом і з цього виходять інші недовгодання.

НЕДОСТАЧІ У ВОЄННІЙ ПРОДУКЦІЇ ЗАТЯГАЮТЬ ВІЙНУ

НЮ ЙОРК. — На зібранні членів Товариства для Торговлі й Промислу в готелю Пенсильвейн промовляв лейтнант-генерал Брегон Сомервел, начальник Военної Сили Армії й Чаж Вилсон, віцепрезидент Ради Военної Продукції. Сомервел признав, що новинки з поля бою тепер добрі, однак він остерігав, щоб населення не попадало в оптимізм та не вгавало у виробі дальших военних матеріялів. Навпаки, швидка перемога, така як на Сицилії, повинна спонукати до прискореного виробу военних матеріялів, щоб досягнути загальної перемоги без дальшої коштовної витрати життя. Досі американський промисл здивував світ своєю видатністю та справністю, отже не треба цього розгуби стримувати.

КОРАБЛІ З АРГЕНТИНИ БУДУТЬ ПЛИСТИ ПРОСТО ДО НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Аргентинський уряд ігнорує дальшу небезпеку від підводних німецьких кораблів і буде вислати свої кораблі з набором просто до пристані в Ню Йорку, а не до пристані в Ню Орліс, як це було досі. Розпорядок президента Аргентини Рамона Кастіля наспів до ньюйоркських торговельних кол і сейчас робляться приготування до оживлення бизнесового життя в ньюйорській пристані.

Іден обороняє аліантську політику супроти Італії

ЛОНДОН. — Бевин, посол з Партії Праці, критикував у британській парламенті британський уряд за його політику до Італії. Не дивлячись на те, що британський уряд не хоче дискусії підчас війни про справи політики, посол Бевин заставив уряд до дебати, подавши цілу низку похвал Мусоліні з уст Чорчїла на доказ, що британські політики аж тоді стали відноситися критично до Мусоліні, як він загрозив Британії. Він називав „Амгот“ „негарним словом для закриття негарного вчинку“.

Посол Грінвуд, теж з Партії Праці, казав, що лорд Ренел оф Род, що стоїть на чолі „Амготи“, ледво чи може викликати вражіння, що він є приятелем селян і робітників Сицилії. Посол Айвор Томас критикував аліантську монетарну політику на Сицилії. Всі вони висказували побоювання, що „Амгот“ може почати накладати з італійськими фашистами чи квіслінгами.

Відповідаючи на ці промови, британський секретар заграничних справ Іден закинув їм замотування справ: мовляв, прийняття здачі від якогось уряду ще не означає визнання того уряду. Іден сказав, як він радо прийняв би здачу з рук Гітлера.

АМЕРИКАНСЬКІ СЕНАТОРИ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ СКОРУ ЗДАЧУ ІТАЛІЇ

ЛОНДОН. — Члени американського комітету заявили тут представникам преси, що на основі одержаних ними вісток вони сподіваються скорого виходу Італії з війни. Сенатори висказувалися похвально про американських полководців, але критикували полишування американських воєнків на Іслянді через 19 до 23 місяці.

ТУРЕЧЧИНА ЗБИРАЄТЬСЯ ВІДКИНУТИ АМЕРИКАНСЬКУ НОТУ ПРО ФАШИСТІВСЬКИХ УТІКАЧІВ

АНКАРА. — Газетярі дізналися, що турецький уряд задумує відкинути американську ноту в справі азилу (схоронища) для фашистівських утікачів. Як відомо, американський уряд остерігав нейтральні держави не давати азилу таким утікачам, яких Аліанти збираються судити за відповідальність за викликання війни. Туреччина, кажуть, вважає таке домагання противним міжнародному закону й нарушенням турецької суверенності.

І САН МАРІНО ВИКИДАЄ ФАШИСТІВСЬКУ РАДУ

ЛОНДОН. — Римське радіо подало, що невеличка республіка Сан Маріно, що лежить 123 милі від Риму, розвзала свою державну раду за те, що вона обявляла фашистівські тенденції.

ЦЕ ВІЙНА. — Американським воєнкам, раненим підчас боїв з японцями на острові Рендова, дають першу поміч їх товариші. Раненому вже обандажовано шоку, а тепер дають перев'язку на рамя.

В ІТАЛІЇ ЗНОВУ СТРАЙКИ ЗА МИР

БЕРН. — У Міляні, Генуї й інших великих містах північної Італії застрайкували тисячі робітників і замість до праці пішли на масові демонстрації за негайний мир.

У деяких містах, як наприклад у Генуї, прийшло до сутичок між демонстрантами й поліцією. Поліція біла демонстрантів шаблями й арештувала багато людей. У Нові Лігуре, коло Генуї, між демонстрантами й поліцією прийшло до виміни стрілів і вбито дві особи.

З донесенням до Лондону, демонстранти в Туріно й Міляно домогалися зложення з престолу короля Віктора Емануїла, резигнації маршала Бадолія й заведення негайного миру.

Рівночасно донесення з італійської границі подають, що італійську пресу тепер обмежується ще гостріше, ніж за фашизму. З передовиць газет вичеркується всякі натяки на внутрішню боротьбу політичну в Італії, а зате заставляється газети писати похвали для заходів Бадолія. Газети далі розписуються широко про військові події на Сицилії, про топлення аліантських кораблів на Атлантику й Середземному морю та про боротьбу в Росії. Не дивлячись на всю цю пропаганду, в краю зростає бажання миру й невдоволення з уряду.

У деяких містах Італії робітники пробували теж техніки сїдай-страйку. Коли їх стали закликати до праці, вони покидали фабрику й йшли на демонстрації. Як поліція розганяла демонстрації, вони товпилися до фільмових театрів, де вони оплескували образи короля та гукали на вид Бадолія.

ІТАЛІЙСЬКЕ РАДІО ПОДАЄ УМОВИ МИРА.

ЛОНДОН. — Римське радіо подало, що аліанти предложили Італії умовини мира. Пропозиція, мовляв, складається зо семи точок: 1) Італія має перестати негайно всякий опір; 2) Італія має перестати співпрацювати з Німеччиною; 3) Італія має відклати всі війська з Балкану й Франції; 4) не допустити до знищення военних матеріялів, відданих до розпорядимости Аліантів; 5) признати аліантський військовий уряд Італії, що буде правити краєм до кінця війни; 6) арештувати всі особи, відповідальні за виповідження війни; 7) звільнити всіх аліантських бранців.

Німецьке радіо каже, що такі умови подав Італії Президент Рузвельт. „Асоційтед Прес“ каже, що аліантська головна квартира не потверджує цієї вістки. Римське радіо видимо пропускає деякі точки прийвної пропозиції Аліантів, а інші перекручує.

АЛІАНТИ ВЕДУТЬ ДАЛІ УДАЧНИЙ НАСТУП НА СИЦИЛІЇ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНОЇ АФРИЦІ. — Аліантські війська вже розбили ворожі лінії коло Етні та загрозили ворожій твердині Катанії зо заду. Восьма британська армія добула доступ до мосту на ріці Діттаїно, а інші британські й канадські війська захопили Реджельбуто та Центуріне. Сема американська армія захопила Троїну, останню німецьку оборону на захід від внутрішньої лінії Етні.

НІМЦІ ВІДСТУПАЮТЬ ПІД ОРЕЛЕМ.

ЛОНДОН. — Червона армія дійшла вже на віддалі 5 милів від Орела, котрого гарнізон, начислюючи 250,000 воєнків, тепер стоїть перед окруженням. Над Донцем німці знову потерпіли невдачу в своїй другій офензиві цього літа й мусіли покидати позиції над рікою Міусом.

НАФТОВІ ЖЕРЕЛА ПЛОЕШТИ НАПІВ ЗНИЩЕНІ.

ЛОНДОН. — За донесеннями з Румунії, недільний рейд аліантських бомбовиків на Плоешті, осередок румунського нафтового промислу, знищив принаймні половину цього терену. Бомби спричинили страшні вибухи. Вони поцілили просто все, що варта було бомбардування. Деякі бомби ще вибухають, бо вони мали механізми, опізняючі вибух.

АВСТРИЯ БОІТЬСЯ ДОЛІ РУРЩИНИ.

ЛОНДОН. — Останні важкі бомбардування головних німецьких промислових осередків аліантськими летунами поширяє сильні побоювання таких рейдів у Відні, до котрого Німеччина перенесла багато фабрик і до котрого вона спровадила останніми часами багато польських і українських робітників. Самих українців у Відні тепер є коло 60,000.

ВЕЛИКА АЛІАНТСЬКА ПЕРЕМОГА НАД ПІДВОДНИМИ СУДНАМИ.

ЛОНДОН. — На американській конвої, що йде до Європи війська й военні матеріяли, ждала в одному місці на Атлантику шайка з 25 німецьких субмарин. Нагло кораблі конвою перейшли з оборонної тактики до офензивної й в 48-годинний атаку на субмарини завдали їм такі удари, що за цілу дорогу того конвою потім ні одна субмарина не важилася підплисти до конвою навіть на таку віддалі, з якої вона могла би випустити на конвої торпеду.

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин передує повною ціною, в котрій оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Table with subscription rates: PEREDPLATA, SUBSCRIPTION RATES, Foreign and Jersey City Rates.

ІТАЛІЙСЬКА ЗАПОВІДЬ

Дуже рідко була недавня пригадка британського секретаря закордонних справ Антонія Ідена на отсі слова Гітлера, сказані ще 30. січня 1939. року: „Щодо національно-соціалістичної Німеччини, то вона добре знає, яка доля стрінула би її, якби якась міжнародна сила, з яких би то мотивів не було, потрапила перемогти фашистській Італії“.

З упадком в Італії диктатора Мусоліні й з розв'язанням самої Національної Фашистської Партії почали зарисовувати розколини по інших державах, побудованих на подібних основах.

Справа со сателітами пішла так далеко, що про воєнні кошти в крові заговорили навіть так звані уряди нібито незалежних держав, створених Німеччиною, куди й уряди Словаччини й Хорватії.

Зрештою навіть за самої Німеччини не бракує познач, які вказують на те, що й там люди починають розуміти значіння італійських подій для Німеччини. Не треба аж вірити в чутки про наближаючийся виїзд Гітлера на пенсію для порятунку свого здоров'я.

Важка суспільна недуга Америки

Може й слушність має Нью-Йоркський посадишк Ля Гвардія, коли він каже, що недільні заворушення в дільниці Гарлемі це не расові заворушення. Таким словом властиво треба би називати масові насильства одної расової групи проти другої.

Серед таких умовин лікування цієї суспільної недуги, що проявляється расовими заворушеннями, треба розділити на дві частини. Лікування самої недуги треба вести довго, послідовно, основно. Забере воно працю кількох поколінь.

Для цієї справи треба справного, енергійного, твердого, а притім толерантного уряду. Та цього ще не досить. Треба для цього й відповідної поведінки громадянства, зовсім як у родині недужого треба розумно наставляти до недуги збоку родини.

Діставши в спадщині таку суспільну недугу, американське громадянство мусить братися тепер її лікувати. Та лікування такої недуги забирає багато часу, і поступати може тільки дуже поволі.

Проф. Микола Чубатий.

Завязки "демократичних" урядів на вигнанні в Москві

Події та їх розуміння.

В останній місяці стало напливати з Москви багато справді сенсаційних новин. Перше утворився в Москві „Комітет Визволення Німеччини“, його головою став німецький поет Ерих Вайнерт, заступником голови майор Герц.

Ще більша суматоха з польськими „демократами“ в Москві. Відомо, що московський червоний уряд не підтримує дипломатичних зв'язків з польським урядом на вигнанні в Лондоні, бо вважає його для себе менше прихильним.

У провіді Зв'язку стоїть комуністична Ванда Васілевська та др. Болеслав Дробнер, радий Кракова, адвокат, доволі відома фігура в бувшій Польщі як лівий соціаліст.

Як то є з цю демократією? Таке офіційне ставлення справи Москвою може для незрозумілого з більшовицькою дійсністю та відносинами (Докладніше на сторінці 3-ій)

ВОЄННА ПЕРЕМОГА Й СИЛА ХАРЧІВ

У першій світовій війні відограв голод найважливішу роль у здачі Німеччини й її союзників. Проводирі теперішньої війни у Німеччині заздалегідь забезпечувалися, щоби не повторилася попередня невдача.

За вістями з урядових кол, він міркує, що харчова проблема в Німеччині у теперішню хвилину стоїть гірше, ніж було при кінці війни в 1917 та 1918 р. Та всетаки й тепер уже слідне погіршення настрою населення якраз через недостачу харчів.

Колоб брати під увагу само прохарчування німецького населення, то положення це не булоб найгірше. Однак як узяти під увагу упадок Мусоліні, невдачі на російським фронті та положення на Балкані, а також безупинне бомбардування Німеччини американськими бомберами, тоді представиться інша картина.

Таксамо дуже важною проблемою є харчове питання в Росії. Воно відбивається головнор на настрою в аліянських краях.

Вашингтонські урядовці є цього погляду, що вицощання Італії з війни не поправить харчової справи в Німеччині. Правда, Німеччина дістала від Італії багато овочів та горідини, та зате мусіла післати туди збіжжя, м'яса та інші продукти.

В інших краях Європи, де трапляються випадки голоду, то хіба по містах, де населення скуплене й не може не раз дістати харчів на час.

У Франції подожження не може бути добре, бо нестало для неї харчів із Африки та інших колоній. Еспанія мабуть терпить таксамо як Франція, лише, що Еспанія є країною нестральною і на випадок неконечности може дістати харчі із закорони. У Норвегії мусить царити недостача, таксамо і в Польщі.

Із такої оцінки виходилоб, що тепер харчова нужда ще не загрожуватиме Німеччині. Як хто хоче вижити капітуляції Німеччини з голоду, на це ще виглядає нема.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

Advertisement for Iwan Franko's story 'Borislav Smiet'sya' (Borislaw Smiet'sya) (Повість)

— О, коб то Бог дав, коб то Бог дав! — скрикнув Герман. — Правда ваша, поїду, мущу віднайти його живого чи вмерлого! — Ні, не вмерлого, а живого, — підхопив Леон. — І вже не лишайте його там, у того якогось купця, а привозіть сюди, всім нам на вітху, на радість! Таки коханий сусіде, так!

мужем, а моїм дорогим товаришем, укладала пляни, ах, які гарні пляни, про нашу будучину, і я вірю твердо, що Бог нам допоможе діждати ще їх здійснення! — Вам? Бог допоможе? Людоїди якісь, дводушники, — воркотіла Рифка, а далі, немов биснувала, підіймила затиснуті кулаки вгору і кинулася на перепудженого Леона. — Не підеш ти мені з дому, душогубе! — кричала вона. — Ти ще смієш роздирати моє серце, говориш мені свої дурниці, коли мій син через вас і ваши прокляті гроші зі світа пропав! Геть мені з хати! Геть! А як ще раз поважишся тут указувати, то видру тобі ті беззастидні, гадючі очі! Розумієш?..

ми говорили, може сповнитися? Герман надіявся тим потішити Рифку; показалося, що тільки дужче розлютив її на бідного Леона. — А хоч би й так було, — крикнула вона, — то я волю десять раз побачити його мертвим, ніж бачити отього поганина своїм сватом! Ні, ніколи, доки я живу, ніколи того не буде! — Обидва чоловіки стали хвилиночку задережлі, не знаючи, що сталося Рифці і відки взялася у неї така скажена злість на Леона. А коли Рифка не перестала кричати, кидатися і прогнатовати Леона зі свого дому, той, скулившись й нахиснувшись циліндер на голову, вилетів з негостинних покоїв на подвір'я, на вулицю і, не озирнувшись, дрюкаючи ввесь з несподіваного зворушення, пішов до міста. — Боже, та жінка справді здуріла! — воркотів він. — І вона мала бути свекрухою моєї Фанні? Та же вона, гадина сорочката, зайла би зі за один день! Щастя моє, що так сталося, що того... їх сина десь

вирвало! Тьфу, не хочу мати з ними ніякого діла!... Так Леон воркотів і спльовував дорогою. Йому аж тепер стало розумно, чому інші багаті уникать Германа, не радо бувають у його домі і, крім торгових та грошевих, не мають з ними ніяких зносин. Але все таки прикро було Леонові, що так сталося; жаль йому було тих блискавичних надій і плянів, котримі недавно й сам упивався. Та тільки годова його плідна була на такі пляни, а коли розпався один, він недовго жалкував за ним, але швидко хавався другого. І тепер він живо покинув недавні мрії і старався жити в ту думку, що „працювати“ йому нададі не в спілці з Германом, але самому без Германа або й проти Германа. — Проти! А! — думав він. — До того, певно, незадовго всилує мене й сам Герман, бу-те тепер старатися ще більше шгодити мені.

Леон і сам не знав, для чого це видалося йому конечним, щоби Герман тепер мусів во-рогувати з ним. Він і сам це-ред собою не був би отверто признався до того, що перекидає на Германа свою думку, що в його серці закипає якась дика неприязнь до Германа за образу, дізнану в його домі, за повалення його блискавичних плянів. Леон і сам собі не признався, що це він іменно рад був би тепер шкочити Германові, показати йому свою силу, „навчити його розуму“. Він не входив у причини, але вдумувався тільки в саму боротьбу, старався наперед представити собі її тисячі випадковості, підходи, неудачі, щоби завчасу проти них забезпечитися, щоби Германові впоперек дороги навести якомога більше завад і некорисних обставин. І в міру того, як хід його ставав повільнішим, він чимраз глибше затоплювався в свої думки, чимраз тяжчі невдачі і втрати наводив на Германа, упокорював того товстенького, спокійного, мов муром обведеного, багача, наводив на нього тривогу, аж вкінці — перед самим входом до дому — повалив його до-всім і враз із його скаженою жінкою вигнав з останнього закутка, із дому на бориславським тракті. (Д. буде).

ПІДВОДНІ ЧОВНИ

Про підводні човни почали падає на запаси палива, 16 люди думати далеко скорше, ніж Жіль Верн написав свого „Капітана Немо“ на його дивовижному „Навтілюсі“. Першу спробу збудувати підводний човен зроблено ще в 1604 р., себто рівно 340 років. Зробив її англєць Бернар, одначе вона не була щаслива. В дійсності першу вдалу, в нїм дії, спробу зробив голєндець, Дреббелю, який 20 лїт пїсля Бернара, у присутності англїського короля переплив у Лондонї під водою Темзу.

Човен Дреббеля був із дерева, обтягнений шкірою, плив при допомогї весел. Одначе й ця спроба залишилася тільки спробою. Більш щаслива була праця американця Бушнєла, який збудував круглий човен, також на веслах, і силкувався зїрвати ним корабель підчас вїйни за незалежність Америки (1773 р.).

Було ще вїдтак чимало спроб, але вони дали добрі наслідки лиш тоді, коли винайдено електричний двигун та перед тим ще — пароплану турбіну. Тільки ці винаходи дали змогу збудувати справжню підводну металеву рїбу, якої ідея була вже доволї ясна за Наполеона I, коли Фултон (той, що вїдмав пароплав) зробив металевий підводний човен, який мїг пробути цїлу годину під водою. Першим справжнім підводним човном слїд уважати човен американця Голанда, що пірнув під воду 1875 р. з газолїновим двигуном.

Перший човен теперїшого зраку — це був човен француза Фореста, під назвою „Нарваль“, збудований 1906 р. Але ще перед тим праця підводного плавання досягла великих успїхїв завдяки винаходовї Тріольєць (1902 р.), „перископу“, себто винаходу, яким можна все бачити під водою, те, що дїється на поверхнї моря. Від винаходу цього приладу підводні човни перестали бути „слїпї“.

Але, як і лїтак, так теж і підводний човен почав зразу „служити не інтересам миру між людьми, але інтересами вїйни“. Тому теж для нього вигадали страшнї торпеди підводнї гармати та інші прилади, якими можна знищити навіть великі кораблі.

Тепер роблять човни двох родів: справжнї підводні, що можуть довгий час плавати під водою і так сказати — „пориначї“, які скриваються під водою лиш на час небезпек. У перших лиш самї електричні мотори, у других — електричнї й спалиновї. Тепер виробляють здебільша „поринальнї пароплави“, бо практика виявила, що вони далеко лїпшї, як підводнї човни.

Новїтнї підводнї човни їноді важать дуже багато. Майже половина ваги припадає на самий кадовбї човна, одна пїта на електричнї аккумулятори, коло 17 проц. при-

„Вухом“ човна є т. зв. підводний телефон. Це великий дзвїн, який знаходиться під сподом. Коли в нього дзвонити, то їношї човни, чи кораблі можуть чути той дзвїн на 10 до 15 км. „радіально“, себто на всї боки від човна, до чого всї кораблі, так само, як і кожний підводний човен, мають окремї апарати, які ловлять звуки, що далеко розходяться під водою. Якщо дзвонити з деякими інтервалами (зупинками), довгими та короткими, то можна телеграфувати на пїдставї азбуки Морзе. Цього телефону можна теж не вживати, коли човен не пірнує, це зовсїм під воду, бо тоді з капїтанської вежі можна подавати телеграми радіо-телеграфом. Але телеграф на підводному човнї теж не дуже далекокосячїй, бо динамомашина не надто сильна.

Найстрашнїше в човнї це мїни або торпеди. Вони бувають величезнї. Лежать в окремих кїмнатах, запакованї в тїрсу (опїлки) та їношїй м'який матерїал, щоб часом відстрїснення чи удару не вибухли. Коли треба, то їх кладуть у спеціальнї рури, відмикають їх та напором стисненого повітря викидають у воду, надаючи торпедї відповідний напрям і глибину, на якї вона повинна летїти.

Випуск торпеди не має нічого спільного зі стрїлом гармати, бо мїну лиш викидають, далї вона бїжить сама силою свого мотору. Сила торпеди страшна. Така торпедка може затопити навіть великий корабель.

Як човен занурюється у воду, щоб занурити човен у воду, треба 3—5 хв. часу. По приказї капїтана, морьки відчиняють замки в човнї й напускають воду до окремих камер („ватербалєст“). Одночасно починають „стерна глибини“, що дають човновї напрям вперед і вниз; човен їде чаче згорї вдовзину. Спочатку, звичайно на горї лишається капїтанова вежа, а потїм лиш самї перископи. Коли грозиє небезпечка, то човен поринає зовсїм, навіть на кілька десятків метрїв у глибину. Врїжнїя при занурюваннї човна таке, як напр. спускатися вїндою, все є при тїм неприємне почуття вїдраностї від усього свїта. Коли треба підвестися догорї, тоді повітряним тиском виганяють їз бокїв воду, балєст і човен випливає на поверхню моря.

Човни збудованї так, що не можуть ніколи перевернутися під водою. Це залежить від форми човна та від тягару металевого балєсту.

Шкода, яку може підчас вїйни зробити підводний човен жалквива. Та й підводний човен завжди рїскує, бо одним влучним пострїлом може його ворог знищити. Часто може теж трапитися, що човен може пірнути й бїльше не виринути; тоді він стає „підводною домовиною“ для майже трьох десятків людей.

Хїбною човна є й те, що він

НІМЕЦЬКА ВЕРХІВКА ТРЕМТІТЬ

ЦПРІХ, Швайцарїя, (ОНА). Нїмецький втікач оповїдає, що в Нїмеччинї клекотїть. Маса нїмецького народу, які привичались до того, щоб ївдати всю свою працю в користь держави, якої провідники мають запанувати над цїлою Європою і принести нїмецькому народови щастя і багатцво, вже починають їнакше думати. Давнїше вони слухали провідникїв без лїяких критичних завгав, а сьгодні вже не те. Як відтягають нїмецькому робїтникови з „пейдї“ грошї на воєнне оружжя, то він хоч і не голосно, а такї протестує. Колись в Нїмеччинї не було недоволенїх робїтникїв, бо як їх верхївка обдїрала, то давала надїї, що як Нїмеччина озброїться і запанує над багатими українськими землями, то їмцї будуть пливати в багатцвї. Тепер цього не можна говорити, бо вже нїхто не вїрїть в те, що Гїтлер вїйну виграв. Навїть партїйнї люди нарікають на провід і беруть хабарї за ласку. Давнїше тїжко було підкупити державного нїмець-

не може плавати дуже швидко, через те він може лишє заскочити ворога, але не може його лїгнати, коли він утікає.

Всетаки краще булоб, якби люди думали про те, щоб зробити підводнї човни для мореплавання, як „Навтілюс“, а не для самого розбїю. Та це не булаб така легка справа. Коли корабель пливе по водї, він перемагає лишє тертя своїм сподом, у водї їому ставить опїр тертя зі всїх бокїв. Тому ніколи не можна буде досягти такої швидкостї під водою, як на водї. Нашою користуватись гїршим, коли може бути лїпше?! Хїба що такими кораблями плавалиб люди, які панїчно бояться морської хуртовини та морської хвороби. Та чи ці страхолохи згодїлисьб втікати від хуртовини під воду?...

Дня 28. липня 1943 р. помер у 67. році життя

Дня 26. липня 1943. року помер у шпиталї на удар серця

Дня 27. липня 1943. року помер у 52. році життя

Дня 27. липня 1943. року помер у 32. році життя

Навіть Найбільше Хорї не Повиннї Тратити Надїю. — Можна Відзискати Здоровля Також без Ліків і Операцій

КАТЕРИНА БОЖЕК, ФОЛ РІВЕР, МАСС.

Цїнами роками я хорувала на рїзнї жолудковї недомогання, бої в криках, при тїм я була зовсїм нервово розстроєна і чула ослаблення в цїлї тілї. Ходила до докторїв, заживала усїякі лікарства — однак постійної полєкшї я не знайшла. Коли менї порадили піддатися операцїї, я удалася ще до д-ра Мілера. Завдяки методам д-ра Мілера я відзискала здоровля, чуюсь зовсїм добре і раджу хорим жїнкам, щоб рївнож шукали помочї у д-ра Мілера, бо коли методи д-ра Мілера менї помогли, то і їношїм поможуть.

В завітїрїшнїм оголошеннї буде подане письмо Артура Люпє.

Є неможливим проголосити всї письма від моїх бувших пацїєнтїв, які висказують полєку за подану їм мою опїку і добрі результати в їхнїх недомоганнях.

Подїлки писанї чоловіками і жїнками, яким приходилося терпїти на рїзнї хоробнї припадкї, як: недомогання жолудка, ревматизм, астму, колїкн в грудях і криках, бої в руках і ногах, ослаблення серця, зору і слуху, затороти голови, несправильне течєння кровї, цукровий, жовчєнїй камїнь, недомогання шлївка і мїхури, а також у жїнок всїякі несправильностї і жїночї недуги.

Тї письма, на жаданїї, будуть їнтересованим показанї в офісї в їх оригїнальнїй, правїй стверженїй формї.

Dr. JOSEPH MILLER, D.C.Ph.C. 790 BROAD STREET, Corner Market Street, NEWARK, N. J.
Годїни прийнятї: Кожного дня від 8-ої рано до 8-ої ввечїр. В недїлї і свїтї від 9. рано до 12:30 вгол.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострї й хронїчнї недуги чоловіків і жїнок — Шкіра.
Лїкування кроїн для подружого салодства.
Геморойд в мєдїякї лікується 669 операцїї.
225 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697.
Офіснїй годїни: деню від 10 до 7. В недїлї офіс закритий.
Жїнка-доктор до обслуги.
X & Фїлософскї — Екзамїнацїї \$2.00

В КОЖНІЙ УКРАїнСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
І вїдє ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОУ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN FUNERAL HOME
433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАїнСЬКІ ПОГРЕБНИКІ
Обслуга щїра і чесна
383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАїнСЬКІ ПОГРЕБНИКІ
заряджє погребам по цїнї так швидко як \$150.
ОБСЛУГА НАКРАЦА.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Rigidified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШІЙ УКРАїнСЬКІЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІО І ОКОЛИЦІ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ВРЕМА
УКРАїнСЬКІ ПОГРЕБНИКІ
Займаєсь похоронним в БРОУН, БРОУКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 767 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) B R O N X, N. Y.
Tel.: MEtrose 5-6577

ТАРЗАН, ч. 813. Осторожний бандит.

AT ZEELA'S SUGGESTION, THE APE-MAN GAVE THE CARCASS OF THE BUSHBUCK TO THE MYSTERIOUS TRADER!

"NOW, TARZAN, YOU MUST HUNT AGAIN," THE GIRL SAID. SHE WANTED HIM TO GO, SO SHE COULDN'T CONVERSE WITH THE STRANGER!

„Тепер, Тарзан, ми мусимо знову полювати,“ сказала дївчина. Вона хотїла, аби Тарзан відїшов, аби вона могла поговорити з Тарзаном на самотїнї.

THEN TARZAN CALLED TOMMY ASIDE. "I MAY RANGE FAR, MAKE ZEELA STAY HERE. SHE WILL LISTEN TO YOU."

Потїм Тарзан закликав Томї набїк. „Я можу відїти дуже далеко. Попроси Зїлу остатися тут. Вона може тебе послухає“.

MEANWHILE, MALINE WATCHED FROM AMBUSH, WHEN TARZAN LEFT, HE GREPT TOWARD TOMMY AND ZEELA!

Тимчасом Малїн слїдив за ним зпоза корчя, а як Тарзан відїшов, він підкрився до Томї й Зїли.